

## Notes biogràfiques sobre Emmanuel Gònima

JORDI RIFÉ I SANTALÓ

Aquest estudi vol ser un petit esbós biogràfic sobre Emmanuel Gònima. L'estudi complet, concatenant tots els fets, formarà part de la meua tesi doctoral que en un futur pròxim espero concloure. Així, l'article pretén donar uns apunts i unes pistes per refer la vida del qui fou mestre de capella a la Seu gironina al segle XVIII<sup>1</sup>, i que ens ha llegat unes cent obres, entre peces litúrgiques i paralitúrgiques (música en romanç).

Emmanuel Gònima va néixer l'any 1712 tal com ho deduïm de les actes capitulars de la Seu de Girona del 5 d'octubre de 1735: «... Emmanuel Gònima qui non est ordinatus in Sacris estatis 23 anorum...»<sup>2</sup>. Tenim referència del lloc d'on provenia: «... Emmanuel Gònima musicus habitans in Civitate Barchinonensis...»<sup>3</sup>. Aquesta data ens informa que el nostre autor vivia a Barcelona, però no ens diu res del lloc de naixença. Emmanuel Gònima molt probablement prové d'una nissaga afincada a Moià, encara que no hi va néixer. Aquesta hipòtesi queda avalada pel fet que en els registres baptismals de l'Església de Santa Maria de Moià dels anys 1671 a 1701 i 1702 a 1734 hi ha registrats molts cognoms «Gònima»; malauradament no hi ha, el 1712, el del nostre compositor. Un altre element que forneix la nostra suposició és que als voltants de Moià es troba una casa pairal anomenada «la Gònima». D'altra banda, la Gran Enciclopèdia Catalana parla d'un tal Erasme de Gònima nascut a Moià al 1746<sup>4</sup>.

<sup>1</sup> CIVIL, Francesc, «La Capilla de Música de la Catedral de Gerona, s. XVIII», *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, vol. XIX (1968-1969), 187.

<sup>2</sup> CIVIL, F., *op. cit.*, 151 i ACG: Resol. Cap. Reg. 54 (13 abril 1735-26 març 1736), fol. 64.

<sup>3</sup> CIVIL, F., *op. cit.*, p. 150 i ACG: Resol. Cap. Reg. 54 (13 abril 1735-26 març 1736), fol. 55.

<sup>4</sup> GIRAL, Joan M., article sobre Erasme de Gònima, *Gran Enciclopèdia Catalana*, Barcelona 1975, vol. 8, pp. 166-167.

És probable, doncs, que els progenitors d'Emmanuel Gònima canviessin de lloc, hipòtesi, aquesta, que encara s'ha de comprovar.

El nom del nostre mestre de capella surt, a vegades, canviat en alguns documents: «... Pere Gònima...»<sup>5</sup>. També hem pogut saber que existeix a l'arxiu del monestir de Montserrat un «concerto a oboe solo, due violino e basso, del signore Fran<sup>co</sup> Gònima»<sup>6</sup>, que està per datar, però que podria ser obra del nostre compositor. Aquesta multiplicitat de noms podria respondre al costum de l'època de posar noms compostos i, possiblement, Emmanuel Gònima tindria per segons noms Pere i Francesc. Evidentment, estem en el terreny de la hipòtesi, ja que no s'ha verificat si l'esmentat concert va ser factura d'Emmanuel Gònima.

El cognom Gònima no consta, en els documents de l'època, amb l'accent obert sobre la o, però donat que en aquella època no era costum accentuar les paraules, hem optat per seguir els criteris filològics de la Gran Enciclopèdia Catalana.

Com hem dit abans, Emmanuel Gònima va viure a Barcelona i és a dita ciutat on va ser deixeble del mestre de capella de l'Església del Pi<sup>7</sup>, Pau Llinàs<sup>8</sup>, i va tenir alguna relació amb el mestre de capella del Palau Comtessa, Bernat Tria<sup>9</sup>. Efectivament, en aquella època hi havia una unió entre les capelles de música de les esglésies del Pi, Sants Just i Pastor i el Palau Comtessa de Barcelona<sup>10</sup>.

Al 1733 Emmanuel Gònima oposita, per concurs de mèrits, en competició amb Joseph Bernat, per a la plaça de mestre de capella de la catedral de Vic i la perd, com així ho demostra la cronologia dels fets següents:

— El 19 de juliol de 1733 el Capítol de Vic sol·licita al Canonge Barre-  
ra de Barcelona informes dels possibles candidats per a la plaça de mestre de capella<sup>11</sup>.

<sup>5</sup> ACV: Resol. Cap. (14 agost 1719-22 març 1737), fol. 290.

<sup>6</sup> Dada facilitada molt amablement pel Pare Daniel Codina, monjo del Monestir de Montserrat.

<sup>7</sup> ACV: Correspondència (1720-1739).

<sup>8</sup> AEP: «Determinacions de la Reverent Comunitat de Preveres Beneficiats de la Iglesia de Nostra Sra. del Pi y admissions de Beneficiats y Capellanus, ab altres notas, comensalt en lo any 1706», llibre K, pp. 44-45. I «Libre d'Òbits (1 setembre 1744-abril 1760)», p. 100'.

<sup>9</sup> ACV: Correspondència (1720-1739).

<sup>10</sup> MADURELL, Josep M., «Documentos para la historia de maestros de capilla, infantiles de coro, maestros de música y danza y ministriles en Barcelona (s. XIV-XVIII)», *Anuario Musical* IEM del CSIC, III, Barcelona 1948, pp. 213-234.

<sup>11</sup> ACV: Correspondència (1720-1739).

— El 22 de juliol de 1733 el mestre de capella del Palau Comtessa, Bernat Tria, envia un certificat sobre Emmanuel Gònima a Vic<sup>12</sup>.

— El 29 de juliol de 1733 el Canonge Barrera de Barcelona envia una missiva a Vic informant dels possibles candidats: Emmanuel Gònima, Thomàs Milans, Joseph Bernat («alias Po de Nazaret») i el prevere i mestre de capella dels Sants Just i Pastor, Onofre Puig<sup>13</sup>.

— El 31 de juliol de 1733 Vic s'interessa pel prevere i mestre de capella de Sant Just<sup>14</sup>, cosa que fa pensar que es valora el fet de ser capellà i exercir de mestre de capella a l'hora de triar el candidat que havia d'ocupar la nova plaça.

— El 2 d'agost de 1733 el Canonge Barrera de Barcelona especifica a Vic que només es presenten dos candidats: Emmanuel Gònima i Joseph Bernat, ja que Thomàs Milans pretén la plaça de Girona i Onofre Puig deixa la plaça de Sant Just i es retira al seu poble<sup>15</sup>.

— El 4 d'agost de 1733 el mestre de capella de la Catedral de Barcelona, Joseph Picanyol, envia a Vic un certificat sobre Joseph Bernat i Thomàs Milans<sup>16</sup>.

— El 7 d'agost de 1733 el Capítol de Vic demana a Barcelona quin dels candidats té més bona veu, quin estarà disposat a aprendre arpa, clavicordi o arxillaüt i quin tindrà més presència<sup>17</sup>.

— El 16 d'agost de 1733 Barcelona contesta a Vic que Emmanuel Gònima i Joseph Bernat estan disposats a aprendre els instruments esmentats, que no treballen la veu sinó la composició i que són alts però «flachs»<sup>18</sup>.

— El 19 d'agost de 1733 el Capítol de Vic després d'estudiar els informes de Barcelona sobre l'habilitat, l'aplicació, l'edat, l'estatura, i els bons costums dels candidats, resol escollir Joseph Bernat<sup>19</sup>.

Aquesta oposició a la Seu de Vic seria una preparació del nostre compositor per a optar a la plaça de mestre de capella a la Seu de Girona el 1735, i cobrir el buit deixat per la jubilació del mestre Thomàs Milans (oncle del també Thomàs Milans citat abans)<sup>20</sup>.

— El 29 de juliol de 1735 el Capítol gironí resol que els candidats a mestre de capella, a ser possible, exerceixin ja com a mestres de capella en altres llocs i siguin preveres. A la mateixa resolució s'aprova demanar

12, 13, 15, 16, 18 Aps. Docs. 1, 2, 4, 5, 7 respectivament: ACV: Correspondència (1720-1739).

14, 17, 19 Aps. Docs. 3, 6, 8 respectivament: Resol. Cap. (14 agost 1719-22 març 1737) fol.s 289', 290 i 292 respectivament.

<sup>20</sup> CIVIL, F., *op. cit.*, pp. 148-150.

informes dels possibles candidats i que el Capítol atorgui, lliurement, el càrrec de mestre de capella per concurs de mèrits<sup>21</sup>.

— El 2 de setembre de 1735 el Capítol dona a conèixer el nom de tres candidats: Andreu, mestre de capella de la Seu d'Urgell, Milans, mestre de capella de Sant Just i Emmanuel Gònima<sup>22</sup>.

— El 5 d'octubre de 1735 el Capítol dona més detalls dels candidats i concretament ens diu d'Emmanuel Gònima que té vint-i-tres anys, no està ordenat, i, segons els informes de Barcelona, està dotat per al càrrec que vol ocupar. En aquesta mateixa resolució, es consuma l'elecció d'Emmanuel Gònima per una àmplia majoria<sup>23</sup>.

L'arribada d'Emmanuel Gònima a la Seu de Girona coincideix amb la posada en marxa de les noves ordinacions per la capella, notificades el 13 de desembre de 1735. Aquestes ordinacions regulaven el règim intern de la capella de música, explicitant en 48 articles les obligacions dels membres. Així, d'aquests estatuts extraïem les principals funcions que realitzava el mestre de capella, Emmanuel Gònima: ensenyar música i educar els escolans, compondre noves obres, assajar amb la capella, informar els comissaris de música d'alguna qüestió relacionada amb la capella: sous, faltes de puntualitat o assistència, etc.<sup>24</sup>, i examinar possibles opositors de cant o instruments<sup>25</sup>.

Segons dades de Francesc Civil, la vida d'Emmanuel Gònima a la Seu va ésser tranquil·la i sense complicacions<sup>26</sup>.

També Francesc Civil ens diu que el 23 de juliol de 1757 es va ampliar la capella de música amb la contractació de la cobla de Banyoles. Segurament era per a un major lluïment i prestigi de la Seu<sup>27</sup>.

Emmanuel Gònima es jubilà l'any 1774 i el succeí Francesc Juncà<sup>28</sup>.

Emmanuel Gònima acabà els seus dies i fou enterrat a Girona el 27 de febrer de 1792. A la nota documental se'ns confirma que es va ordenar en algun moment de la seva estada a Girona<sup>29</sup>.

Així, doncs, ja veiem que aquest estudi està basat en algunes premisses

21, 22, 23 Aps. Docs. 9, 10, 12: CIVIL, F., *op. cit.*, pp. 150-151 i ACG: Resol. Cap. Reg. 54 (13 abril 1735-26 març 1736) fols. 43-43', 55, i 64-64' respectivament.

<sup>24</sup> RIFÉ, J. «Ordinacions de la Capella de Música de la Catedral de Girona. Any 1735.» *Recerca Musicològica* VI-VII (1986-1987), pp. 149-171.

<sup>25, 26, 27</sup> CIVIL, F., *op. cit.*, pp. 152 i 158, 160, 161, 163 respectivament.

<sup>28</sup> CIVIL, F., *op. cit.*, pp. 152 i 158, 160, 161, 163 respectivament.

<sup>29</sup> Ap. Doc. 12: ADG «Llibre dels Òbits de la Seu de Girona», lib. 4, (juny 1752-oct. 1800) p. 175'.

hipotètiques que fonamentaran una part de la meva tesi quan hom pugui anar tancant el cercle sobre la vida d'Emmanuel Gònima, la qual cosa esperem realitzar en un futur no llunyà.

### **Críteris que s'han seguit en la transcripció**

Regularització de l'accentuació.

Puntuació d'acord amb l'ús actual.

Regularització d'altres grafies (guionets i apòstrofs).

Desenvolupament de les abreviatures.

### **Arxius consultats**

ACG: Arxiu Capitular de Girona.

ACV: Arxiu Capitular de Vic.

ADG: Arxiu Diocesà de Girona.

AEP: Arxiu de l'Església del Pi.

## APÈNDIX DOCUMENTAL

## 1

*Fe del mestre de cant del Palau de Barcelona de 22 de juliol 1733*

Dich jo Bernat Tria, prevere y mestre de capella de Nostra Senyora del Palau, que fas fe com lo licenciado Manuel Gònima és mosso de bona fama i costums, cristià en sas conversacions y en son obrar, conforme lo públich lo publica, frequenta molt la Casa del Seminari; en quant a la facultat de la música és capàs al present per regentar qualsevol magisteri de Cathedral, molt aplicat i en tant que és lo descans de son mestre en l'aplicació dels miñons de sa escola. Este és mon sentir segons Déu i ma consciència, i aixís o firmo en Barcelona vuy als 22 de juliol de 1733.

Bernat Tria, prevere y mestre de la capella de Nostra Senyora del Palau de la Comtessa.

## 2

*Carta de Barcelona del Senyor Canonge Barrera de 29 de juliol de 1733*

Molt illustre Senyor

Senyor, en execució de la carta que rebí de Vostra Senyoria de 19 del corrent sobre la vacant del Magisteri de Cant, en què Vostra Senyoria ordenava me informàs per lo cert de l'elecció de mestre, dich a Vostra Senyoria que en esta ciutat se troban Emanuel Gònima, Thomàs Milan i altre dit Po de Nazaret, tots mossos de habilitat que aspiran a Magisteri. Lo primer és dexeble del Mestre del Pi i en son abono m'entrega lo certificat inclús lo Mestre del Palau. Los altres dos són dexebles de Picanyol, Mestre de la Seu. A més d'estos, hi és lo Reverent Onofre Puig, Mestre de Sant Just, qui segons m'han informat, té bona habilitat, és molt quiet i aplicat a l'ensenyansa dels minyons y afficionat a la residència, circumstàncies que, ab la de ser sacerdot de bon nom, fan molt al cas per Vostra Senyoria, però com se troba ausent, no he pogut saber si dexaria Barcelona per lo Magisteri de Vich. Procuraré pendre altres informes y donaré avis a Vostra Senyoria a qui lo Senyor guarde molts anys. Barcelona y juliol als 29 de 1733.

Beso La Mà de Vostra Senyoria.  
Son affecte y més obligat servidor,

Doctor y Canonge Joan Barrera

## 3

*Informes per lo Mestre de Capella. Diae Veneris 31 Iulii 1733*

*Item:* s'ha llegit carta del Sr. Canonge Barrera, en la qual dóna informe a Vostra Senyoria de alguns pretendents del Magisteri de Cant d'esta Iglésia y ofereix informar-se més d'un d'ells que es prevere i Mestre de Cant de Sant Just de Barcelona. Y Vostra Senyoria resol que lo Senyor Canonge Riudecanas li escriga de particular per què tantègia al dit Mestre de Sant Just, no deixant per ço de informar-se dels demés.

## 4

*Carta de Barcelona del Senyor Canonge Doctor Joan Barrera de 2 d'agost de 1733*

Molt Illustre Senyor

Senyor, avent continuat la diligència en informar-me quals personas se trobarian en esta ciutat capaces per regentar lo magisteri d'eixa cathedral, no responesch segons notícias a altres que los mencionats en la carta antecedent: ben entès que lo Mestre de Sant Just dexa lo magisteri y se retira a la residència de son benefici en Tàrrrega pàtria sua, y lo Pere Milans està en la pretenció del magisteri de Girona, y per ço l'elecció passiva per lo magisteri d'eixa Cathedral se redueix a dos, ço és, a Joseph Bernat àlias dit Po de Nazaret y a Pere Gònima, lo primer dexeble del mestre d'esta Cathedral y lo segon del mestre del Pi, y un y altre, segons informe de sos respective mestres de cant apassionats a sos dexebles, son mossos d'habilitat, applicats a l'estudi y de molt bons costums y aixis en qualsevol dels dos se pot tenir per ben empleat lo magisteri. I és quant se m'offereix informar a Vostra Senyoria en compliment de l'obligació mia y orde de Vostra Senyoria, a qui lo Senyor guarde molts anys com li suplico. Barcelona y agost als 2 de 1733.

Beso la Mà de Vostra Senyoria.

Son affecte y més obligat servidor,

Doctor y Canonge Joan Barrera.»

## 5

*Fe del Mestre de capella de Barcelona*

Certifico jo, lo infrascrit, com los licenciados Joseph Bernat y Thomàs Milans són personas de bona y exemplar vida y de lloables costums; y que, per sa molta aplicació en lo estudi y pràctica en la facultat de música, són també hàbils y bene-

mèrits per obtenir qualsevol magisteri. Y per què conste, ho firmo en Barcelona y Agost als 4 de 1733.

Joseph Picanyol, Prevere Mestre de Capella de la Santa Iglésia Cathedral de Barcelona.

## 6

*Informes per lo magisteri. Die Veneris 7 Augusti 1733*

*Item:* s'ha llegit carta del Senyor Canonge Barrera, donant informes de Joseph Bernat y Pere Gònima, pretensors del magisteri de cant d'esta Iglésia. Nobstant suspèn l'elecció per lo present y resol que s'escriga al Senyor Canonge Barrera demanant-li: quin dels pretendents s'oferirà a aprendre d'Arpa, Clavicordio o Arxillaud per las segonas Ciestas, quin té millor veu, y quin dels dos tindrà major representació en la Capella, ab lo ben dispost de sa estatura.

## 7

*Carta de Barcelona del Senyor Canonge Barrera de 16 d'Agost de 1733*

Senyor, rebí l'estimació deguda la carta de 9 del corrent en què Vostra Senyoria se servir dir que quedava ab la intelligència de ser Joseph Bernat y Pere Gònima mossos d'habilitat y bons costums per la regència del magisteri de cant; però que com en la Iglésia se necessita de instruments singularment d'Arpa, clavicordio o arxillaud per les segonas Ciestas, com y també de veus, per ço Vostra Senyoria m'ordena que jo m'informia qual dels dos s'adelanta en ditas circumstàncias, o bé, quin se sentirà ab maior ànimo de aprecebir-se en ellas antes d'entrar en lo empleo del magisteri y així mateix si en la disposició de sa persona tenen representació per la Capella.

Sobre lo dich a Vostra Senyoria que los dos són mossos alts, però flachs y no és molt a causa de l'aplicació contínua. Lo Gònima té tres o quatre anys menos que Bernat. Se m'ha significat que apendran d'algun dels instruments que Vostra Senyoria insinua, concedint-los un termini competent de dos o tres mesos en esta ciutat. Ni un ni altre <de> des de que dexaren las cotas s'han cuydat de cantar, si sols d'aplicar-se en la composició. Vostra Senyoria resoldrà com millor li aparega.

.....



Y és quant se m'offereix participar a Vostra Senyoria a qui lo Senyor guarde (com li suplico) molts anys. Barcelona y Agost als 16 de 1733.

Beso La Mà de vostra Senyoria.

Son affecte y més obligat servidor,

Doctor y Canonge Joan Barrera

8

*Carta del Canonge Barrera. Diae Mercurii 19 Augusti 1733*

*Primo:* s'ha llegit carta del Senyor Canonge Barrera en la qual dóna detalls informes de l'habilitat, aplicació, edat, estatura y bons costums dels dos pretendors del magisteri de cant d'esta Iglésia, Joseph Bernat y Pere Gònima.

*Elecció del Mestre de Capella. Diae Mercurii 19 Augusti 1733*

*Item:* Vostra Senyoria ha elegit Mestre de Capella y recau la nominació a favor de Joseph Bernat.

9

29 de juliol de 1735

*De nominatione Magistri Capelle Musice*

*Dicti Domini Commissarii Musice proposuerunt: Quod est procedendum ad nominationem novi Magisteri Capelle Musice, et quod Vostra Dominatio disponat quo modo et quando sit hoc faciendum, si sunt preferendi pretensores illi qui fuerint actualiter Magistri ali huyus Capelle Musice, attento quod hec circumstantia comprobatur eorum peritiam, et similiter, an sint preferendi illi qui iam fuerint sacerdotes, attento quod hoc conducit ad maiorem valorem Ministerii, et quod Magisterium non est sufficiens titulus pro ordinatione.*

*De Ordinationibus Capelle Musice*

*Proposuerunt quod Vestra Dominatio disponat an aliquid sit innovandum circa ultimas Ordinationes Capelle Musice tan circa Magistrum, quam circa Cantores, et an hoc si faciendum antea quam nominetur novus Magister. Resolutum: Ad primo Domini Commissarii informetur quenam persone concurrere velint ad pretensiori dicti Magisterii, et supposito quod Capitulum non vult providere per oppositionem dictum Magisterium sed per liberam Capituli nominationem,*

*dic ti Commissarii informentur de omnibus qualitatibus in illis concurrentibus, et primo Capitulo omnes pretensores quos sciant, cum qualitatibus unicuique correspondentibus ut in continenti Capitulum transire possit and nominationem et electionem novi Magistri: Ad Resolutum derelinquatur prudentie et discretioni Dominorum Commissarii.*

## 10

2 de setembre de 1735

*De nominatione Magistri Capelle Musice*

*Dicti Domini Commissarii Musice proposuerunt: Quod usque nunc pro Magisterio Capelle Musice huius Ecclesie tantum modo exierunt tres pretensores, scilicet N Andreu, Magister Capelle Musice Ecclesie Urgellensis, N Milans, Magister Capelle Musice Ecclesie Sant Just Urbis Barchinonensis et Emmanuel Gonima, musicus habitans in Civitate Barchinonensis, et cum non credatur quod exeant novi pretensores, et ex dilatione electionis possint se qui molestie individuis Capitularibus, proponitur quod in continenti fiat nominatio: Resolutum: non innovetur resolutio in hac materia iam diu accepta.*

## 11

5 de octubre de 1735

*Electio Magistri Capelle Musice*

*Pontich et alii Commissarii Musice proposuerunt: Quod pro Magisterio Capelle Musice huius Ecclesie tres erant pretensores. Scilicet Reverendus Franciscus Andreu, Thomas Milan, et Emmanuel Gonima; primus erat etatis 37 annorum, iam Sacerdos, et Magister actualis Capelle Musice Sancte Ecclesie Urgellensis, et de ejus peritia nihil aliud sciebant, nisi id quod justificabatur ex eo essent Magister. Secundus erat Thomas Milans Magister Capelle Musice de Sant Just in Civitate Barchinone, qui non erat adhuc ordinatus in Sacris, et preter eyus peritiam que justificabatur ex eo quod esset Magister, comprobabatur ex relatione certa in civitate Barchinone, accepta, et ex variis eyus operibus in hac Ecclesia cantatis. Tertius pretensor erat Emmanuel Gonima qui non est ordinatus in Sacris, etatis 23 annorum, et iuxta relationem in Civitate Barchinone acceptam habet magnam peritiam pro dicto Ministerio: Ad votandum et electionem Magistri faciendam fuit resolutum: ponatur urna in latere Domini Presidentis, tradantur unicuique Domino Canonico tres membrane papiree quarum una contineat nomen*

*Reverendi Francisci Andreu presbiteri et Magistri. 2<sup>a</sup> contineat nomen Thomas Milans Magistri, et tertia contineat nomen Emmanuellis Gonima, et omnes votent per ordinem preheminentie et antiquitatis; ita factum fuit, et postea per me secretarium fuit delata urna jad mensam secretariatus, numerarii membranas in illa repertas, et fuerunt 23 yuxta numerum Dominorum Canonicorum in Capitulo concurrentium, illas que alta voce perlegi, et Emmanuel Gonima obtinuit 19 suffragia, Reverendus Franciscus Andreu 2 et Thomas Milans 2, sicque pluralitate vocum remansit electus Magister nostre Capelle Musice Emmanuel Gonima: et fuit resolutum: quod Domini Commissarii Musice ei participant hanc electionem ut cito veniat ad hanc Ecclesiam.*

## 12

*Reverent Gònima Beneficiat de la Seu*

Als vint y set de Febrer de l'añ mil set cents noranta dos morí d'edat 80 anys lo Reverent Manuel Gònima Prevere y Beneficiat y ex-mestre de Capella de la Seu de Girona, rebé en sa última malaltia los Sants Sagraments: lo endemà fou son cadàver sepultat en la sepultura dels Beneficiats de dita Seu. Vivía y morí en la Casa del segon Benefici de la Gregoriana que obtenia.

